

Голас Радзімы

№ 27 (1340)

ЛІПЕНЬ 1974 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫНІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 19-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

УЛ. Краснаармейская 9
Книжная палата БССР

КУПАЛЬСКАЯ КВЕТКА ШЧАСЦЯ

**З 3-га ПА 8-е ЛІПЕНЯ У
МІНСКУ ГАСЦІЛА ГРУПА
ЧЛЕНАУ ФЕДЭРАЦЫІ РУ-
СКІХ КАНАДЦАУ ● ВА-
СІЛЬ ЕСІС ЗАДАВО-
ЛЕНЫ ЖЫЦЦЁМ РОДНАЙ
ВЁСКИ ● У ВЯЗЫНЦЫ, НА
РАДЗІМЕ ЯНКІ КУПАЛЫ.**

Кажуць людзі, нібыта папараць-кветка расцвітае ў поўнач на Купалле. І хто тую цудоўную кветку адшукае, той знойдзе сваё шчасце. Яе, праўда, яшчэ нікому не ўдалося знайсці, бо ніколі не цвіце, не распускае пялёсткі папараць-трава.

А як са шчасцем? Землякі з Канады прыехалі пагасціць на родную зямлю якраз перад самым Купаллем. І павялі іх, турыстаў, да помніка нашага вялікага песняра Янкі Купалы, што стаіць у мінскім парку сярод кучаравых дрэў. І людзі, якія не сустракаліся з Радзімай многія дзесяці год, убачылі перад помнікам папараць-кветку, што адліта ў бронзе і цвіце ля маленькай крынічкі.

— У вас зацвіла кветка шчасця! — усклікнуў Васіль Есіс.

Фермер Васіль Есіс каля сарака год назад пакінуў родную вёску Сіняўку і падаўся за акіян таму, што не спадзяваўся на шчасце ў жыцці. Папараць-кветку не знаходзіў ніхто з бедных беларускіх сялян. У Канадзе, недалёка ад вадаспада Ніягара, працавітыя Васільевы рукі вырасталі сад, які кожную вясну пакрываецца белай квеценню, радуючы сялянскае сэрца. Сад дае фермеру даход, дае хлеб і да хлеба. А ці прыносіць шчасце?

Пра шчасце ніхто ў Васіля не пытаў, і сам ён нікому не гаварыў пра гэта. Гаварыў толькі Васіль, што горка яму жыць без Радзімы. Там, у Ка-

надзе, ён чытае і перачытвае Янку Купалу і Якуба Коласа, ад першага і да апошняга радка чытае «Голас Радзімы», знаходзіць у газеце артыкулы і фатаграфіі, якія раскажваюць яму пра мілыя сэрцу мясціны, выразае тыя артыкулы, падшывае і беражэ. Гаварыў яшчэ Васіль Есіс, што ён удзельнічаў у нашай віктарыне «Ці ведаеце вы Беларусь?» і шкадаваў, што яму не ўдалося стаць пераможцам...

Група турыстаў ездзіла па Мінску, Васіль разам з імі разглядаў горад, радаваўся сустрэчы з Беларуссю і сумаваў. Думаў ён з болем і пакутай: «Ці ўдасца заглянуць у Сіняўку? Ці даядзецца наведаць гэту наймілейшую вёску?» Бо

калі пабыць у Беларусі і не паглядзець на родную Сіняўку, то ўвесь свет не будзе чалавеку мілы. Не будзе поўнага шчасця ад сустрэчы з Радзімай.

Таварышы Васіля Есіса хадзілі ў музей Вялікай Айчыннай вайны, ездзілі на Курган Славы і ў Хатынь, ускладалі кветкі на сусветна вядомую мемарыяльную магілу мільёнаў беларусаў. Іосіф Ленартовіч, Фёдар Сіневіч, Мікалай Навумчык, Васіль Балай — усе землякі смуткавалі ў Хатыні, любаваліся беларускімі краявідамі, радаваліся росквіту Саветскай Беларусі, сустрэчам з нашымі гасціннымі і ветлівымі людзьмі.

[Заканчэнне на 4-й стар.]

Прыехаўшы на Радзіму з Канады, радасна прайсціся па беларускім прыволлі.

Фота Г. ЛІХТАРОВІЧА.

СУМЕСНАЕ САВЕЦКА-АМЕРЫКАНСКАЕ КАМЮНІКЕ

У адпаведнасці з дагаворна-насцю аб рэгулярным правадзенні савецка-амерыканскіх сустрэч на вышэйшым узроўні і па запрашэнню, перададзенаму ў час візіту Генеральнага сакратара ЦК КПСС Л. І. Брэжнева ў ЗША ў чэрвені 1973 года, Прэзідэнт ЗША Рычард М. Ніксан з жонкай знаходзіўся ў Савецкім Саюзе з афіцыйным візітам з 27 чэрвеня па 3 ліпеня 1974 года.

У ходзе візіту Прэзідэнт Р. Ніксан, акрамя Масквы, наведаў Мінск і Паўднёвы бераг Крыма.

Паміж савецкімі кіраўнікамі і Прэзідэнтам ЗША адбыўся грунтоўны і карысны абмен думкамі па асноўных аспектах адносін СССР і ЗША і сучаснага сусветнага становішча.

З савецкага боку перагаворы вялі Генеральны сакратар ЦК КПСС Л. І. Брэжнеў, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР М. В. Падгорны, Старшыня Савета Міністраў СССР А. М. Касыгін і міністр замежных спраў СССР А. А. Грамыка.

Прэзідэнт ЗША суправаджаў і ўдзельнічаў у перагаворах дзяржаўны сакратар ЗША, памочнік Прэзідэнта па

пытаннях нацыянальнай бяспекі Генры А. Кісінджэр.

У перагаворах прынялі таксама ўдзел:

з савецкага боку — пасол СССР у ЗША А. Ф. Дабрынін, памочнік Генеральнага сакратара ЦК КПСС А. М. Аляксандраў, генеральны дырэктар ТАСС Л. М. Замяцін і член калегіі МЗС СССР Г. М. Карніенка;

з амерыканскага боку — пасол ЗША ў СССР Уолтэр Дж. Стэсел, памочнік Прэзідэнта Александэр М. Хейг, памочнік Прэзідэнта і прэс-сакратар Рональд Л. Зіглер, намеснік памочніка Прэзідэнта па пытаннях нацыянальнай бяспекі Брэнт Скаурофт, саветнік дзяржаўнага дэпартаменту ЗША Хелмут Соненфельт, намеснік дзяржаўнага сакратара ЗША па еўрапейскіх справах Артур Хартман.

Перагаворы праходзілі ў вельмі дэлавай, канструктыўнай абстаноўцы і характарызаваліся ўзаемным імкненнем бакоў да далейшага ўмацавання ўзаемаразумення, давер'я і мірнага супрацоўніцтва паміж імі, іх жаданнем унесці свой уклад ва ўмацаванне міжнароднай бяспекі і ўсеагульнага міру.

I. ПРАГРЭС У ПАЛЯПШЭННІ САВЕЦКА-АМЕРЫКАНСКІХ АДНОСІН

Падрабязна разгледзеўшы развіццё адносін паміж СССР і ЗША за перыяд, які мінуў з моманту савецка-амерыканскай сустрэчы на вышэйшым узроўні ў маі 1972 года, бакі з задавальненнем канстатавалі, што дзякуючы іх сумесным энергічным намаганням удалося ў гэты кароткі тэрмін забяспечыць карэны паварот у гэтых адносінах у напрамку міру і шырокага ўзаемавыгоднага супрацоўніцтва ў Інтэрэсах народаў абедзвюх краін і ўсяго чалавечтва.

Пры гэтым было падкрэслена асаблівае значэнне, якое маюць для спрыяльнага развіцця адносін паміж СССР і ЗША сустрэчы іх кіраўнікоў на вышэйшым узроўні, што ператвараюцца ў практыку, якая ўстанавілася. Гэтыя сустрэчы ствараюць магчымасць эфектыўна і адказна абмяркоўваць і вырашаць прынцыповыя і важныя пытанні двухбаковага характару і ўносіць узаемны ўклад ва ўрэгуляванне міжнародных праблем, якія закранаюць Інтэрэсы абедзвюх краін.

Абодва бакі вітаюць устанавленне афіцыйных кантактаў паміж Вярхоўным Саветам СССР і кангрэсам ЗША. Бакі будуць заахвочваць далейшае развіццё такіх кантактаў, лічаць, што яны могуць адыграць важную ролю.

Бакі пацвердзілі ўзаемную рашучасць працягваць актыўную перабудову савецка-амерыканскіх адносін на аснове мірнага суіснавання і роўнай бяспекі, у строгай адпаведнасці з духам і літарай дасягнутых паміж двума краінамі пагадненняў і ўзятых імі па гэтых пагадненнях абавязацельстваў. У гэтай сувязі было зноў адзначана фундаментальнае значэнне прынятых у выніку сустрэч, якія праходзілі ў 1972 і 1973 гадах на вышэйшым узроўні, сумесных дакументаў, перш за ўсё Асноўнага ўзаемаадносін паміж СССР і ЗША, Пагаднення аб прадукцыі адзін ад аднаго вайны, Дагавору аб абмежаванні сістэм проціракетнай абароны і Часовага пагаднення аб некаторых мерах у галіне абмежавання стратэгічных наступальных узбраенняў.

Бакі глыбока перакананы ў пільнай неабходнасці таго,

каб зрабіць працэс паліпшэння савецка-амерыканскіх адносін незваротным. Яны лічаць, што ў выніку іх намаганняў створана рэальная магчымасць для дасягнення гэтай мэты. Гэта адкрые новыя гарызонты для шырокага ўзаемавыгоднага супрацоўніцтва і ўмацавання дружбы паміж савецкімі і амерыканскімі народамі і тым самым будзе садзейнічаць вырашэнню многіх актуальных праблем, якія стаяць перад светам.

Кіруючыся гэтымі высокімі мэтамі, бакі вырашылі няўхільна працягваць прыкладаць сумесныя намаганні — у неабходных выпадках у супрацоўніцтве з іншымі зацікаўленымі краінамі — перш за ўсё ў такіх важнейшых галінах, як:

— ліквідацыя небяспекі вайны і асабліва вайны, якая цягне прымяненне ядзернай і іншых відаў зброі масавага знішчэння;

— абмежаванне і ў канчатковым выніку спыненне гонкі ўзбраенняў, асабліва стратэгічных, маючы на ўвазе ў якасці канчатковай мэты дасягненне ўсеагульнага і поўнага раззбраення пад належаў міжнародным кантралем;

— садзейнічанне ліквідацыі крыніц міжнароднай напружанасці і ваенных канфліктаў;

— умацаванне працэсу разрадка і распаўсюджвання яе на ўвесь свет;

— развіццё шырокага ўзаемавыгоднага супрацоўніцтва ў гандлёва-эканамічнай, навукова-тэхнічнай і культурнай сферах на аснове прынцыпаў суверэнітэту, раўнапраўя і неўмяшання ва ўнутраныя справы, маючы на ўвазе садзейнічаць росту ўзаемаразумення і давер'я паміж народамі абедзвюх краін.

Адпаведна ў ходзе гэтай сустрэчы на вышэйшым узроўні бакі палічылі магчымым прадпрыняць новыя канструктыўныя крокі, якія, на іх думку, будуць не толькі рухаць далей развіццё савецка-амерыканскіх адносін, але і паслужаць істотным укладам ва ўмацаванне ўсеагульнага міру і распырэння міжнароднага супрацоўніцтва.

(Працяг на 5-й стар.)

Сонечным ліпенскім днём небывалы паток машын накіраваўся да Пухавіцкага раёна. Першыя партызанскія атрады на Міншчыне былі арганізаваны іменна тут.

К 1942 году яны аб'ядналіся ў магутную баявую брыгаду імя Калініна, якой камандаваў спачатку вопытны камандзір Чырвонай Арміі Леанід Сарока, а пасля яго гібелі — Анатоль Алейнік. У партызан былі гарматы, мінамёты, дзесяткі кулямэтаў...

Суседзямі калінінцаў былі народныя месцішчы 3-й Мін-

скай брыгады імя Будзённага. Вёскі Селішча і Парэчча сталі сапраўднымі партызанскімі базамі: фашысты баяліся тут з'яўляцца.

І вось праз трыццаць год, напярэдадні свята вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, зноў сустрэліся партызаны абедзвюх брыгад.

У гэты дзень у вёсцы Парэчча адбыўся масавы мітынг, быў адкрыт абеліск, узведзены ў гонар загінуўшых барацьбітоў за свабоду. Да позняга вечара не змаў-

кала музыка і песні. Шмат было сяброўскіх сустрэч, успамінаў, абдымкаў.

Вось і на гэтым здымку фотакарэспандэнта Міхаіла АНАНЫНА [былога разведчыка 3-й Мінскай брыгады імя Будзённага] адлюстраван момант сяброўскай гутаркі землякоў — былога партызана інваліда першай групы Аляксея ШАШКА з вёскі Селішча з лётчыкам-знішчальнікам — цяпер беларускім мастаком — Героем Савецкага Саюза Міхаілам ЗЯЛЕНКІНЫМ.

Ю. КОРЖЫКАУ.

СВЯТА СУПРАЦОЎНІЦТВА

З вялікім поспехам прайшлі ў сталіцы Беларусі Дні навукі і тэхнікі Чэхаславакіі. Сотні спецыялістаў, навуковых супрацоўнікаў з даследчых устаноў Мінска сустрэліся са сваімі калегамі з братняй сацыялістычнай краіны.

Урачыстае адкрыццё Дзён навукі і тэхнікі адбылося ў зале Беларускай дзяржаўнай філармоніі.

У той жа дзень у памяшканні Гандлёва-прамысловай палаты БССР адкрылася вялікая выстаўка «Супрацоўніцтва Чэхаславакіі і СССР у галіне навукі, тэхнікі і гандлю».

На прайшоўшай перад адкрыццём выстаўкі прэс-канферэнцыі першы намеснік старшыні Гандлёвай палаты ЧССР доктар Поміен Матушка і старшыня Чэхаславацка-савецкай гандлёвай палаты Рудольф Рыхецкі паведамілі журналістам, што на долю СССР прыпадае трэця частка знешнегандлёвага абароту Чэхаславакіі. Доўгатэрміновы гандлёвы дагавор, заключаны паміж нашымі краінамі, прадугледжвае рост тэмпаў экспарту і імпарту. Ужо ў гэтым годзе тавараабарот паміж Чэхаславакіяй і Савецкім Саюзам дасягне амаль 24 мільярдаў крон і ўзрасце ў параўнанні з папярэднім годам на 7,2 працэнта.

Актыўны ўдзел ў ім прымае Беларуская ССР. Працоўным рэспублікі добра вядома высокапрадукцыйнае чэхаславацкае кавальска-прэсавае, а таксама камплектнае абсталяванне для хімічнай, дрэваапрацоўчай і іншых галін прамысловасці, дабrotныя тавары народнага спажывання. Розныя прамысловыя вырабы пастаўляюць у ЧССР і прадпрыемствы Беларусі. У прыватнасці, трактары і пагрузачныя машыны з Мінска, грузавікі-гіганты, электронна-вылічальныя машыны «Мінск», металаапрацоўчыя станкі, сельскагаспадарчыя машыны, вырабы электратэхнічнай і электроннай прамысловасці, фотаапараты, гадзіннікі.

Цесныя кантакты ўстанавіліся паміж беларускімі і чэхаславацкімі вучонымі. Можна адзначыць супрацоўніцтва ў галіне тэхнічнай кібернетыкі, звязанае з абменам вынікамі даследаванняў у галіне аўтаматызаванага канструявання інструмента для плоскаснай апрацоўкі ціскам. Вынікі такога супрацоўніцтва дазваляюць значна скараціць час распрацоўкі і даюць эканомію каля трох мільянаў крон.

У галіне аўтамабільнай прамысловасці праводзяцца сумесныя работы па канструяванні і вытворчасці грузавых аўтамабіляў і спартыўных матацыклаў.

За апошнія гады СССР перадаў Чэхаславакіі 300 праектаў, больш як тысячу камплектаў тэхнічнай дакументацыі, некалькі сот прагрэсіўных тэхналагічных працэсаў. ЧССР перадала Савецкаму Саюзу 200 праектаў, каля тысячы тамоў тэхнічнай дакументацыі і амаль тысячу апісанняў тэхналагічных працэсаў.

Цікавыя лічбы і гандлёвага абароту паміж нашымі краінамі. За 25 апошніх год гандлёвы абарот паміж ЧССР і СССР узрос амаль у адзінаццаць разоў, доля тавараабмену ў агульным аб'ёме замежнага гандлю абедзвюх краін

стабілізавалася, склаўшы 10—11 працэнтаў у СССР і трэцюю частку агульнага аб'ёму замежнага гандлю — у ЧССР. Згодна з доўгатэрміновым гандлёвым пагадненнем на перыяд 1971—1975 гадоў аб'ём узаемных паставак тавараў узрасце ў параўнанні з папярэдняй пяцігодкай на 43 працэнты. Дзве трэці агульнага аб'ёму савецкіх экспертных паставак у Чэхаславакію прыпадаюць на долю сыравіны, паліва, матэрыялаў і прадуктовых тавараў, а адна трэць — на долю вырабаў савецкага машынабудавання. У агульным аб'ёме чэхаславацкага экспарту ў Савецкі Саюз амаль 60 працэнтаў — машыны і абсталяванне і больш як 20 працэнтаў — тавары шырокага спажывання.

Найбольш дынамічнай групай тавараў ва ўзаемных пастаўках з'яўляюцца машыны і абсталяванне, прычым, савецкі экспарт машын у Чэхаславакію ўзрасце за гэтую пяцігодку ў два разы.

Як самых блізкіх і дарагіх сяброў сустракалі працоўныя Мінска ўдзельніцаў Дзён навукі і тэхнікі ЧССР, якія выступалі з лекцыямі на прадпрыемствах і ў навуковых установах Беларускай сталіцы. Дэлегацыя ЧССР на чале з намеснікам Старшыні ўрада Чэшскай Сацыялістычнай Рэспублікі Штэпанем Горнікам наведвала Інстытут электронікі Акадэміі навук БССР. Цёпла сустрэлі сяброў з ЧССР спецыялісты і рабочыя Мінскага заводу аўтаматычных ліній. У канферэнц-зале Акадэміі навук БССР выступіў намеснік старшыні Чэхаславацкай акадэміі навук Богумір Расіцкі. Ён пазнаёміў беларускіх вучоных з арганізацыяй, асноўнымі напрамкамі даследаванняў і дасягненнямі чэхаславацкіх калег.

Спецыялісты мінскіх прадпрыемстваў, якія сабраліся ў лекцыйнай зале ВДНГ БССР, з цікавасцю праслухалі паведамленні прадстаўнікоў чэхаславацкіх прадпрыемстваў аб навішых расточных станках і метадах ліцця пад ціскам. Выступленні чэхаславацкіх спецыялістаў адбыліся таксама на трактарным заводзе, у радыётэхнічным інстытуце і іншых месцах.

...Дні чэхаславацкай навукі і тэхнікі ў Беларусі праходзілі напярэдадні 30-годдзя вызвалення рэспублікі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У партызанскіх атрадах плячо ў плячо з савецкімі людзьмі храбра змагаліся многія чэхаславацкія патрыёты. У сумеснай барацьбе супраць фашызму загартоўвалася і мацнела дружба савецкага і чэхаславацкага народаў. Таму з такой цікавасцю чэшскія госці знаёміліся з экспанатамі, якія расказвалі аб слаўным мінулым беларускага народа. Яны наведвалі Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, агледзелі стэнд, які расказвае аб удзеле чэхаславацкіх патрыётаў у партызанскім руху на тэрыторыі Беларусі, — Героі Савецкага Саюза, нацыянальнымі героямі Чэхаславакіі Яне Налепку, Іосіфе Ляшчынскім, Рудольфе Мечанцы і іншых, з'ездзілі ў Хатынь.

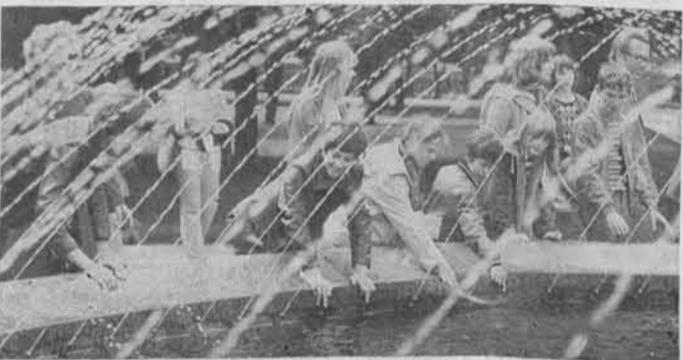
Дні навукі і тэхнікі братняй Чэхаславакіі з'явіліся дэманстрацыяй супрацоўніцтва на карысць прагрэсу і міру.

В. УЛАДЗІМІРАУ.

ЭКСКУРСИЯ

В ГОРОД-

ГЕРОЙ

Эти снимки сделаны в белорусской столице, куда дети земляков, отдыхающие у нас в Крыжовке, приезжали на экскурсию. Вот он, город-герой, город, разрушенный гитлеровцами в годы второй мировой войны и вновь возрожденный из руин и пепла его жителями. Здесь помнят о тех, кто отдал жизнь за счастье и процветание Родины, за светлый сегодняшний день, за чистое небо над Красавцем Минском. Молодожены в свой самый радостный день приходят на площадь Победы к памятнику-obelisku и возлагают цветы. Живые цветы у Вечного огня можно видеть в любую пору года. С одной счастливой молодой парой во время экскурсии по городу познакомились и наши гости (снимок 1).

А это — главная площадь белорусской столицы — площадь имени Ленина (снимок 2). Здесь установлен памятник великому вождю. В этом большом многоэтажном здании проходят заседания сессии Верховного Совета БССР, здесь работает белорусское правительство. Здание так и называется — Дом правительства. На площади — Белорусский государственный университет имени Ленина, медицинский и педагогический институты. Отсюда обычно начинаются экскурсии по нашему городу.

Автобус с гостями сделал остановку у детского кинотеатра «Пионер» (снимок 3), потом — у парка имени Янки Купалы над Свислочью (снимок 4). Осмотреть Минск в один день невозможно. На следующий день ребята вновь приехали в город. На этот раз они катались на детской железной дороге, побывали на Выставке достижений народного хозяйства БССР.

«Мы не представляли, что ваш город такой большой», — говорили гости. «Меня он поразил своей чистотой и порядком», — добавила Оля Пижева.

Фото Г. ЛИХТАРОВИЧА.

Пішчыць землякі

ЖЫВУЦЬ, ЯК ЛЮДЗІ

Тутак, у Канадзе, усялякага наслухаешся пра нашу Бацькаўшчыну. Але, як кажуць, факты гавораць самі за сябе. А факты сведчаць на карысць Савецкага Саюза, на карысць нашага ладу жыцця.

Я чалавек не малады. Помню як жылі мы, беларусы, яшчэ за царом. Добра ўведаў і панскія парадкі ў Заходняй Беларусі. Ды і ў Канадзе пражыў, можна сказаць, цэлы век — 45 гадоў. Так што я маю права папраўноўваць.

Ніколі не забуду, як гаварала мая маці. Колькі ў яе было клопатаў! Маці і ткала, і прала, і нашу адзежыну латала. Яна павінна была і свайней карміць, і карову дайць (калі была тая карова), і хлеб выпечы (калі было з чаго). Напаўгалодных дзяцей спаць кала, а раницай будзіла нас, каб ішлі чужую скаціну пасвіць. Калі наша маці сама спала, калі адпачывала, мы не ведалі. Такое яно было, тое жыццё.

Цяпер савецкая маці жыве па-людску. Не горбіцца зайчасна ад непамёрнай працы, не баліць ёй галава за дзяцей. Ткаць не трэба і нават хлеб пячы не трэба, бо ўсё гэта можна прыдбаць у магазіне, які ёсць амаль у кожнай вёсцы.

Дзеці не статак пасвіць, а ходзяць у школу. І абутыя, і адзетыя, і накармленыя. А летам, пасля школы, дзеці маюць магчымасць адпачываць у лагэры.

Дзе, скажыце, вы такія выгоды бачылі?

Уладзімір ГАУРЫЦКІ.
Канада.

СЕРДЦЕ ВСЕГДА С НАРОДОМ

Давно я покинул свой край. Это было еще в 1913 году. Но сердцем я ни на час не расстаюсь с Родиной. Извечная моя мечта — жить вместе со своим народом неразлучно. Я все верил, что когда-нибудь она осуществится, но теперь вижу — не сбыться ей, ведь мне уже 82 года.

И все-таки я считаю себя счастливым человеком: два раза мне удалось побывать в Советском Союзе. Поездил я и по Белоруссии, был в ее столице — прекрасном городе Минске. Никогда не забыть мне той радости, которую я испытывал на каждом шагу, находясь среди своих людей. Вероятно, потому, что люди наши хорошие, душевные, отзывчивые. Это особенно бросается в глаза нам, изголодавшимся по человеческой доброте и чуткости.

Да, я горжусь Советским Союзом и моим родным народом! Вы работаете рука об руку — правительство и народ. Правительство заботится об интересах народа, поэтому народ во всем доверяет своему правительству. В этом, я думаю, — ваша сила.

Вы много и упорно работаете над тем, чтобы укрепить мир. Иногда вам приходится долго ждать результатов, и все-таки ваша правда побеждает. Годы длилась «холодная война», и все же она отступила — Никсон и Брежнев мирно беседуют за столом переговоров и пожимают дружески руки. Ваша честная политика побеждает во всем. За это Советский Союз уважают во всех странах, а мы, выходя из России, желаем своему народу еще больших успехов и процветания.

А. ЦЕПУК.

США.

«Голас Радзімы»

№ 27 [1340]

КУПАЛЬСКАЯ КВЕТКА ШЧАСЦЯ

[Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.]

варыў Ленартовіч: «Прыміце, людзі, гарачае прывітанне ад Федэрацыі рускіх канадцаў і пажаданне паспяхова выканаць ваш пяцігадовы план». Гаварыў Навумчык, зямляк з Дэтройта: «Дзякую вам за тое, што вы абараняеце мір. Вітаю перагаворы Брежнева з Никсанам, якія палепшылі адносіны маёй Радзімы з Амерыкай». Кожны крок па беларускай зямлі выклікаў задавальненне ў суайчыннікаў, таму што яны адкрывалі для сябе штосьці новае, яшчэ невядомае, сустракаліся з тым, чаго не ўяўлялі, пазбаўляліся таго, што было памылковым, супярэчыла праўдзе...»

Васіль Есіс тым часам ехаў у сваю Сіняўку.

Таварышаў Васіля вабіла жыта на полі, бярозавы гай па дарозе ў Хатынь, прыгажосць Мінска, выгляд гарадскіх вуліц, дамоў, магазінаў. Але больш за ўсё іх цікавіў савецкі чалавек. Як жыве ён і што думае? Які ў яго дабрабыт? Ці шчаслівы ён? Думкі ўсіх наконт гэтага найлепш, бадай, выказаў духабор Уладзімір Салаўёў — чалавек, які не прызнае насілля, асуджае вайну і ставіць вышэй за ўсё гуманістычны ідэал дабра. «Барацьба за мір, сацыяльная роўнасць людзей, павяга да чалавека, да яго працы, імкненне да справядлівасці і дабрабыту — вось што больш за ўсё спадабалася мне ў вас і што кранула да глыбіні душы», — сказаў ён.

Тут якраз і вярнуўся Васіль Есіс з роднай вёскі. Вярнуўся ўсхваляваны, радасны. Мы перадаём яго расказ:

— Вы, мусіць не зразумеце, які я задаволены і рады. Усё змянілася ў маёй Сіняўцы — нічога не пазнаць. Клуба даўней не было — клуб будуюць, у шаптуноў калісьці лячыліся — цяпер ёсць выдатная бальніца, а галоўны ўрач бальніцы — сын маёй дваюроднай сястры. Во які прагрэс! Помню, мужыкі з нашай вёскі хадзілі на заробаткі да князя Радзівіла, а цяпер, вядома, князя няма. У вёсцы ёсць мэблевая фабрыка, дзе людзі добрыя грошы зарабляюць. Бачыце — на сто працэнтаў прагрэс. Вялікія змены! Мяне прымалі так, як прэзідэнта! Госці ў хату не змяшчаліся. І казалі мне: «Ведаеш, Васіль, добра жывём, так, як і трэба. Толькі б не было вайны».

І праўда, добра. Паехаў я да пляменьніцы ў Клецк. Яна — садавод, яе муж — інжынер-тэхнік. Заходжу да іх. «О, дык у вас багаты апартамент!» — гавару. Тры пакоі, харошая сіняўская мэбля, тэлевізар, дываны, дарожкі, а на сцяне вышэйкі ўсялякія і карціны «Тры багатыры». Я сказаў: «Яшчэ 3—5 гадоў — і вы Амерыку заткнеце за пояс». Смяюцца. Гавораць: «А што нам Амерыка — мы тут жывём па-свойму ды па-свойску». Пытаюся наконт гандлю: «Як гандаль у Сіняўцы!» Адказваюць: «Не скардзімся. Схадзі ў сельпо — сам пераканешся. А старшыня сельпо — з нашай радні». Дык што, скажыце, не прагрэс!

Прасілі мяне вясковыя людзі і радня: «Пабудзь у нас яшчэ трохі, Васіль, адсвяткуем разам Купалле». А я дзіўлюся: «Няўжо Купалле святкуюце! У

Канадзе пісалі, што ў вас тут народных традыцый няма». Яны мне: «Не слухай ты іх, Васіль Васільевіч. Лепш на свята наша паглядзі. Песню з намі заспявай ля купальскага кастра...»

Як было шкада! Як не хацелася вяртацца! І вось калі ехаў ноччу назад, то абাপал дарогі загарэліся кастры — гэта ў навакольных вёсках святкавалі Купалле.

А назаўтра Васіль паехаў са сваімі таварышамі ў Вязынку — у тую вёску, дзе калісьці на Купалле нарадзіўся наш вялікі паэт. Там адбывалася свята, прысвечанае светлай памяці песняра.

Клопатамі нашчадкаў хата Янкі Купалы захавала свой даўнейшы выгляд: стол, накрыты зрэбным абрусам, абразы ў куце, валак і качалка на лаве, калаўрот з прасніцай, старое рэштата — усё тое, што адлюстроўвае дарэвалюцыйны быт бедных беларускіх сялян. І таму землякі, нібыта згаварыўшыся, усклікнулі: «Так жа і мы

даўней жылі!» Мы — значыць Васіль Есіс, Мікалай Навумчык, Іосіф Ленартовіч, жыхары Вязынкі — увесь беларускі народ. Перапоўнены хваляваннем ад сустрэчы з сучаснай Сіняўкай і старой Купалавай хатай, Васіль запісаў у кнізе водгукаў, што землякі з Канады «наведвалі мемарыяльны запаведнік Янкі Купалы і вынеслі харошае ўражанне, і пазнаёмліся з хатай паэта і яго жыццём, і нам, землякам, усё гэта надоўга застанецца ў памяці».

У той дзень ля помніка паэта быў мітынг, а пасля выступаў Лебедзеўскі самадзейны хор — цудоўны, галасісты хор. І спявала ў тым хоры прыгожая беларуская дзяўчына Марыя Руткоўская — дачка вясковага інжынера, унучка былога бедняка з вёскі Паляны — салістка са звонкім і чыстым голасам, з ясным тварам маладой славянскай мадонны. На купальскае свята яна спявала аб шчасці...

Так расцвіла папараць-кветка для канадскага фермера Васіля Есіса з вёскі Сіняўка.

Землякі з Канады ў Хатыні.

СУМЕСНАЕ САВЕЦКА-АМЕРЫКАНСКАЕ КАМЮНІКЕ

(Працяг. Пачатак на 3-й стар.)

II. ДАЛЕЙШАЕ АБМЕЖАВАННЕ СТРАТЭГІЧНЫХ УЗБРАЕННЯЎ І ІНШЫЯ ПЫТАННІ РАЗЗБРАЕННЯ

Бакі зноў уважліва прааналізавалі ўсю галіну сваіх узаемаадносін, звязаную з прадукцыяй ядзернай ваіны і абмежаваннем стратэгічных узбраенняў. Яны прыйшлі да адзінай думкі, што заключаныя паміж імі асноўныя пагадненні ў гэтай галіне працягваюць быць дзейнымі інструментамі агульнага палітычнага савета-амерыканскіх адносін і міжнароднай абстаноўкі ў цэлым. СССР і ЗША будуць і надалей строга выконваць абавязальнасці, прынятыя на гэтых пагадненнях.

У ходзе перагавораў бакі старанна разгледзелі ўсе аспекты праблемы абмежавання стратэгічных узбраенняў. Яны прыйшлі да вываду, што за Часовым пагадненнем аб абмежаванні стратэгічных наступальных узбраенняў павінна быць новае пагадненне паміж Саветам Саюзаў і Злучанымі Штатамі Амерыкі па абмежаванні стратэгічных узбраенняў. Яны пагадзіліся, што такое пагадненне павінна ахопліваць перыяд да 1985 года і закранаць як колькасныя, так і якасныя абмежаванні. Яны дамовіліся, што распрацоўка такога пагаднення павінна быць завершана па магчымасці ў хуткім часе, да сканчэння тэрміну дзеяння Часовага пагаднення.

Яны аднадушныя ў тым, што такое новае пагадненне адпавядала б не толькі інтарэсам Савета Саюзаў і Злучаных Штатаў Амерыкі, але таксама інтарэсам далейшай разрадкі міжнароднай напружанасці і ўсеагульнага міру. Дэлегацыі СССР і ЗША адноўляць перагаворы ў Жэневе ў бліжэйшым будучым на аснове інструкцый, што вынікаюць з абмеркавання гэтай праблемы ў ходзе савецка-амерыканскай сустрэчы на вышэйшым узроўні.

Прымаючы пад увагу ўзаемазвязь паміж развіццём наступальных і абарончых відаў стратэгічнай зброі і адзначваючы паспяховае ажыццяўленне заключанага паміж імі ў маі 1972 года Дагавору аб абмежаванні сістэм проціракетнай абароны, бакі палічылі пажаданым устанавіць дадатковыя абмежаванні на разгортванне такіх сістэм. З гэтай мэтай яны заключылі пратакол да дагавору 1972 года, які прадугледжвае абмежаванне да аднаго раёна размяшчэння сістэм проціракетнай абароны замест двух раёнаў, дазволенага ўказаным дагаворам для кожнага з бакоў.

Адначасова былі падпісаны два пратаколы, названыя «Працэдуры, якія рэгулююць замену, дэмантаж або знішчэнне і паведамленні пра іх, для стратэгічных наступальных узбраенняў» і «Працэдуры, якія рэгулююць замену, дэмантаж або знішчэнне і паведамленні пра іх, для сістэм ПРА і ІХ кампанентаў». Гэтыя пратаколы былі распрацаваны пастаяннай канфэрэнцыяй камісіяй, створанай для садзейнічання ажыццяўленню мэт і пала-

жэнняў дагавору і часовага пагаднення, падпісаных 26 мая 1972 года.

Бакі падкрэслілі сур'езнае значэнне, якое надаюць СССР і ЗША ажыццяўленню магчымых іншых мер—як на двухбаковай, так і на шматбаковай аснове—у галіне абмежавання ўзбраенняў і раззбраення.

Адназначышы гістарычнае значэнне заключанага ў Маскве ў 1963 годзе Дагавору аб забароне выпрабаванняў ядзернай зброі ў атмасферы, касмічнай прасторы і пад вадой, удзельнікі якога з'яўляюцца Саветам Саюзаў і Злучанымі Штатамі Амерыкі, бакі выказаліся на карысць таго, каб спыненне выпрабаванняў ядзернай зброі стала ўсеабадымным.

Жадаючы садзейнічаць дасягненню гэтай мэты, СССР і ЗША ў якасці важнага кроку ў гэтым напрамку заключылі Дагавор аб абмежаванні падземных выпрабаванняў ядзернай зброі, які прадугледжвае поўнае спыненне, пачынаючы з 31 сакавіка 1976 года, выпрабаванняў такой зброі вышэй адпавядаючага парога магутнасці і абмежаванне іншых падземных выпрабаванняў мінімальнай колькасцю.

Бакі падкрэслілі вялікую важнасць Дагавору аб нераспаўсюджванні ядзернай зброі. Зноў пацвердзіўшы ўзаемны намер прытрымлівацца абавязальнасці, прынятых імі ў адпаведнасці з гэтым дагаворам, у тым ліку яго артыкулам VI, яны выказаліся на карысць далейшага павышэння яго эфектыўнасці.

Была таксама падпісана сумесная заява, у якой СССР і ЗША выступаюць на карысць найбольш эфектыўных магчымых мер, накіраваных на ліквідацыю небяспекі выкарыстання сродкаў уздзеяння на прыроднае асяроддзе ў ваенных мэтах.

Бакі пацвердзілі сваю зацікаўленасць у дзейным міжнародным пагадненні, якое выключыла б з арсеналаў дзяржаў такую небяспечную зброю масавага знішчэння, якой з'яўляецца хімічная зброя. Жадаючы садзейнічаць дасягненню хутчэйшага прагрэсу ў гэтым напрамку, СССР і ЗША дамовіліся разгледзець пытанне аб сумеснай ініцыятыве ў камітэце па раззбраенню наокант заключэння ў якасці першага кроку міжнароднай канвенцыі, якая датычыць найбольш небяспечных, смертаносных хімічных сродкаў вядзення ваіны.

Бакі перакананы, што тыя новыя важныя крокі, якія яны зрабілі і маюць намер зрабіць у галіне абмежавання ўзбраенняў, як і далейшыя намаганні ў напрамку раззбраення, будуць садзейнічаць міжнароднай разрадцы і з'яўцца адчувальным укладам у вырашэнне гістарычнай задачы—выключэнне ваіны з жыцця чалавечага грамадства і тым самым забеспячэнне ўсеагульнага міру. СССР і ЗША зноў пацвердзілі, што скліканне ў адпаведны час сусветнай канфэрэнцыі па раззбраенню можа адыграць у гэтым працэсе станоўчую ролю.

III. ПРАГРЭС У ВЫРАШЭННІ МІЖНАРОДНЫХ ПРАБЛЕМ

У ходзе сустрэчы былі грунтоўна абмеркаваны галоўныя міжнародныя праблемы.

З абодвух бакоў было выказана задавальненне тым, што ўсё больш характэрнай рысай развіцця міжнароднага становішча становіцца разнапланна напружанасць, умацаванне міру і развіццё ўзаемадапаможнага супрацоўніцтва.

Пры гэтым бакі зыходзяць з таго, што паступальны рух у палітычным міжнародна-

ных канфліктаў і крыніц напружанасці.

Савецкі Саюз і ЗША з'яўляюцца прыхільнікамі шырокага і плённага эканамічнага супрацоўніцтва ўсіх дзяржаў, вялікіх і малых, на аснове поўнага раўнапраўя і ўзаемнай выгады.

Савецкі Саюз і Злучаныя Штаты пацвярджаюць сваю рашучасць садзейнічаць — кожны бок у пасобку і абодва сумесна—выкананню ўсіх гэтых задач.

Еўропа

Абмеркаваўшы развіццё становішча ў Еўропе з часу апошняй савецка-амерыканскай сустрэчы на вышэйшым узроўні, бакі з глыбокім задавальненнем констатавалі далейшы адчувальны зрух на шляху да стварэння на еўрапейскім кантыненте надзейных адносін міру, добра-суседства і супрацоўніцтва.

Бакі вітаюць буйны ўклад, які ўносяць у гэты дабратворны працэс Нарада па бяспецы і супрацоўніцтву ў Еўропе.

Адзначаючы значную работу, праведзеную ўжо нарадай па многіх важных пытаннях, яны лічаць, што гэты прагрэс указвае на тое, што ў выніку цяперашняга этапа нарады будучы ўзгоднены дакументы вялікага міжнароднага значэння, якія выражаюць рашучасць дзяржаў-удзельніц будаваць свае ўзаемаадносіны на цвёрдай, калектыўна распрацаванай аснове. СССР і ЗША ў супрацоўніцтве з іншымі ўдзельнікамі прыкладуць усе намаганні, каб знайсці прымальныя для ўсіх рашэнні астатніх пытанняў.

Бакі выказалі сваё перакананне ў тым, што паспяховае завяршэнне Нарады па бяспецы і супрацоўніцтву ў Еўропе стане выдатнай падзеяй, якая адпавядае інтарэсам устанавлення трываллага міру. Зыходзячы з гэтага, СССР і ЗША выказаліся за тое, каб заключны этап нарады адбыўся ў бліжэйшы час. Абодва бакі таксама зыходзяць з таго, што вынікі перагавораў дадуць магчымасць завяршыць нараду на вышэйшым узроўні, што адпавядала б гістарычнай значнасці нарады для будучага Еўропы і надалі б большы аўтарытэт яе рашэнням.

Бакі зноў адзначылі пастаяннае значэнне для спрыяльнага развіцця абстаноўкі ў Еўропе дагавораў і пагадненняў, заключаных у апошнія гады паміж еўрапейскімі дзяржавамі з рознымі грамадскімі сістэмамі.

Было выказана задавальненне фактам прыёму Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі і Федэратыўнай Рэспублікі Германіі ў Арганізацыю Аб'яднаных Нацый.

Бакі таксама падкрэслілі, што чатырхбаковае пагадненне ад 3 верасня 1971 года павінна працягваць адыграваць ключавую ролю ў забеспячэнні стабільнасці і разрадкі ў Еўропе. Строгае і паслядоўнае выкананне гэтага пагаднення ўсімі бакамі СССР і ЗША лічаць неабходнай умовай для падтрымання ў ўмацавання ўзаемнага давер'я і стабільнасці ў цэнтры Еўропы.

СССР і ЗША лічаць, што з гэтай умоваў павінна быць садзейнічана стабільнасці і бяспецы ў Еўропе да палітычнай разрадкі на гэтым кантыненте трэба было б дадаць меры ваеннай разрадкі. У гэтай сувязі яны на-

даюць вялікае значэнне перагаворам аб узаемным скарачэнні ўзброеных сіл і ўзбраенняў, што вядуцца з іх удзелам, і звязаных з гэтым мерах у Цэнтральнай Еўропе. Бакі выказалі надзею, што гэтыя перагаворы прывядуць да дасягнення канкрэтных рашэнняў, якія забяспечаюць ненанясенне шкоды бяспецы якому-небудзь з бакоў і недапушчэнне аднабоковых ваенных пераваг.

Блізкі Усход

Бакі лічаць, што ліквідацыя небяспекі ваіны і напружанасці на Блізкім Усходзе з'яўляецца задачай першараднай важнасці і тэрміновасці і што адзінай альтэрнатывай з'яўляецца дасягненне на аснове рэзалюцыі Савета Бяспекі 338 справядлівага і трываллага мірнага ўрэгулявання, пры якім павінны быць улічаны законныя інтарэсы ўсіх народаў Блізкага Усходу, уключаючы палесцінскі народ, і права на існаванне ўсіх дзяржаў гэтага раёна.

У якасці састаршынь Жэнеўскай мірнай канфэрэнцыі па Блізкім Усходзе СССР і ЗША лічаць важным, каб гэта канфэрэнцыя аднавіла сваю работу як мага хутчэй, прычым на канфэрэнцыі павінна быць разгледжана пытанне аб іншых удзельніках ад раёна Блізкага Усходу. Галоўную мэту Жэнеўскай мірнай канфэрэнцыі, дасягненню якой яны будуць усяляк садзейнічаць, абодва бакі бачаць ва ўстанавленні справядлівага і трываллага міру на Блізкім Усходзе.

Дамоўлена, што паміж СССР і ЗША будучы прадоўжаны цесныя кантакты для каардынацыі намаганняў абедзвюх краін у напрамку мірнага ўрэгулявання на Блізкім Усходзе.

Індакітай

Бакі канстатавалі пэўнае далейшае палітычнае становішча ў Індакітаі.

У ходзе абмену думкамі аб становішчы ў В'етнаме бакі падкрэслілі, што мір і стабільнасць у гэтым раёне могуць быць захаваны і ўмацаваны толькі на аснове строгага выканання ўсімі бакамі палажэнняў парызскага пагаднення ад 27 студзеня 1973 года і акта міжнароднай канфэрэнцыі па В'етнаму ад 2 сакавіка 1973 года.

Што датычыць Лаоса, то быў адзначаны прагрэс у нармалізацыі становішча ў выніку стварэння там кааліцыйных органаў улады. Бакі выказаліся таксама за няўхільнае выкананне адпаведных пагадненняў.

Бакі падкрэслілі таксама неабходнасць хутчэйшага і справядлівага вырашэння праблемы Камбоджы на аснове павагі суверэнных правоў камбоджыйскага народа на свабоднае і незалежнае развіццё без усялякага ўмяшання звонку.

Умацаванне РОЛІ ААН

Савецкі Саюз і Злучаныя Штаты Амерыкі надаюць важнае значэнне Арганізацыі Аб'яднаных Нацый як інструменту для падтрымання міру, бяспекі і развіцця міжнароднага супрацоўніцтва. Яны зноў пацвярджаюць свой намер працягваць намаганні з мэтай усямернага павышэння эфектыўнасці Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, у тым ліку ў адносінах падтрымання міру, на аснове строгага захавання Статута ААН.

IV. ГАНДЛЁВА-ЭКАНАМІЧНЫЯ АДНОСІНЫ

Вялікая ўвага ў ходзе сустрэчы была ўдзелена разгляду стану і перспектывы адносін паміж СССР і ЗША ў гандлёва-эканамічнай галіне. Бакі пацвердзілі, што яны лічаць расшырэнне і паглыбленне ўзаемавыгадных сувязей у гэтай галіне на аснове роўнасці і недыскрымінацыі важнай часткай фунда-

мента, на якім будзеца ўвесць комплекс савецка-амерыканскіх адносін. Наданне гандлёва-эканамічным сувязям далейшай маштабнасці, якая адпавядае патэнцыялам абедзвюх краін, будзе цэментаваным гэты фундамент і ісці на карысць савецкаму і амерыканскаму народам.

Бакі з задавальненнем кан-

статавалі, што з часу папярэдняй сустрэчы на вышэйшым узроўні савецка-амерыканскія гандлёва-эканамічныя адносіны ў цэлым развіваліся па ўзыходзячай лініі. Гэта знайшло сваё выражэнне, у прыватнасці, у істотным росце тавараабароту паміж двюма краінамі, які склаў у 1973 годзе каля 1,5 мільярда долараў. Было адзначана, што ёсць спрыяльныя перспектывы перавысці гэту, пастаўленую ў сумесным савецка-амерыканскім камюніке ад 24 чэрвеня 1973 года адносна даядзенага агульнага аб'ёму гандлю за трохгадовы перыяд з 1973 г. па 1975 г. да 2—3 мільярдаў долараў. Сумесная савецка-амерыканская камісія па гандлю працягвае з'яўляцца эфектыўным механізмам па садзейнічэнню шырокаму росту эканамічных адносін.

Бакі адзначылі пэўны прагрэс у наладжванні доўгатэрміновага супрацоўніцтва амерыканскіх фірм і савецкіх арганізацый у ажыццяўленні буйных праектаў, у тым ліку—на кампенсацыйнай аснове. Яны ўпэўнены ў тым, што такое супрацоўніцтва з'яўляецца важным элементом у развіцці гандлёва-эканамічных сувязей двюх краін. Бакі дамовіліся заахвочваць заключэнне паміж савецкімі і амерыканскімі арганізацыямі і фірмамі адпаведных пагадненняў і іх практычную рэалізацыю.

З улікам руху наперад па шэрагу канкрэтных праектаў, у прыватнасці па выпуску грузаў аўтамабіляў, гандлёваму цэнтру і хімічных угнаненнях, бакі канстатавалі магчымасць заключэння адпаведных здзелак і ў іншых галінах, якія маюць узаемную цікавасць, такіх, як цэлюлозна-папяровая і лясная прамысловасць, чорная і каларная металургія, прыродны газ, машынабудаванне, а таксама здабыча і перапрацоўка энергаёмкіх карысных выкапняў.

Бакі адзначылі далейшае развіццё прадуктыўных кантактаў і сувязей паміж дзельнымі коламі абедзвюх краін, у чым станоўчую ролю адыграла ажыццяўленне прынятых на папярэдняй сустрэчы ў вярхах рашэнняў аб адкрыцці гандлёвага прадстаўніцтва СССР у Вашынгтоне і камерцыйнага бюро ЗША ў Маскве, а таксама аб стварэнні амерыканска-савецкага гандлёва-эканамічнага савета. Яны выказалі жаданне працягваць ствараць спрыяльныя ўмовы для паспяховага развіцця гандлёва-эканамічных адносін паміж СССР і ЗША.

Абодва бакі пацвердзілі сваю зацікаўленасць у хутчэйшым увядзенні ў дзеянне заключанага ў кастрычніку 1972 года савецка-амерыканскага пагаднення аб ганд-

лі. Жадаючы садзейнічаць далейшаму разгортванню эканамічных адносін паміж двюма краінамі, бакі падпісалі доўгатэрміновае Пагадненне аб садзейнічэнні эканамічнаму, прамысловому і тэхнічнаму супрацоўніцтву паміж СССР і ЗША. Яны лічаць, што паслядоўнае ажыццяўленне прадугледжанага гэтым пагадненнем супрацоўніцтва на працягу дзесяцігоддовага перыяду з'явіцца важным фактарам умацавання двухбаковых адносін у цэлым, пойдзе на карысць народаў абедзвюх краін.

Разгледзеўшы ход выканання пагаднення па некаторых пытаннях марскога суднаходства, заключанага ў кастрычніку 1972 года на трохгадовы перыяд, і з улікам ужо набытага вопыту бакі выказаліся на карысць заключэння да заканчэння тэрміну яго дзеяння новага пагаднення ў гэтай галіне. Перагаворы аб такім пагадненні пачнуцца ў гэтым годзе.

(Заканчэнне на 6-й стар.)

СУМЕСНАЕ САВЕЦКА-АМЕРЫКАНСКАЕ КАМЮНІКЕ

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

V. ПРАГРЭС У ІНШЫХ ГАЛІНАХ ДВУХБАКОВЫХ АДНОСІН

Разгледзеўшы ход выканання пагадненняў аб супрацоўніцтве, заключаных у 1972—73 гг., бакі адзначылі карысную работу, праведзеную сумеснымі савецка-амерыканскімі камісіямі і рабочымі групамі ў рамках гэтых пагадненняў па наладжванні рэгулярных кантактаў і супрацоўніцтва паміж навуковымі і тэхнічнымі арганізацыямі, вучонымі і спецыялістамі, дзеячамі культуры абедзвюх краін.

Бакі з задавальненнем адзначаюць, што аб'яднанне намаганняў СССР і ЗША ў такіх сферах супрацоўніцтва, як медыцынская навука і ахова здароўя, ахова і паляпшэнне асяроддзя чалавека асяроддзя, навука і тэхніка, даследаванне касмічнай прасторы і Сусветнага акіяна, мірнае выкарыстанне атамнай энергіі, сельская гаспадарка, транспарт, стварэнне перадавых для пскоранага вырашэння шэрагу актуальных і складаных навукова-тэхнічных праблем, якія стаяць перад чалавецтвам.

Такое супрацоўніцтва ўносіць істотны ўклад у развіццё структуры савецка-амерыканскіх адносін, надае ім усё больш канкрэтны пазітыўны змест.

Бакі будуць імкнуцца расшыраць і паглыбляць навукова-тэхнічнае супрацоўніцтва і культурныя абмены на аснове заключаных паміж імі пагадненняў.

Апіраючыся на станоўчы вопыт у справе навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва і кіруючыся імкненнем забяспечыць далейшы прагрэс у гэтай важнай сферы сваіх узаемаадносін, бакі вырашылі распаўсюдзіць такое супрацоўніцтва на наступныя новыя галіны.

ЭНЕРГЕТЫКА

Улічваючы растучыя патрэбнасці прамысловасці, транспарту і іншых галін гаспадаркі абедзвюх краін у энергіі і неабходнасць у гэтай сувязі інтэнсіфікаваць навукова-тэхнічнае супрацоўніцтва ў распрацоўцы аптимальных метадаў выкарыстання традыцыйных і асваення новых крыніц энергіі, а таксама садзейнічаць разумнаму энергетычным праграм і праблем абедзвюх краін, бакі заключылі Пагадненне аб супрацоўніцтве ў галіне энергетыкі. Адназначна з'яўляецца сумесная савецка-амерыканская камісія, якая будзе створана для гэтай мэты.

ЖЫЛЛЁВАЕ І ІНШЫЯ ВІДЫ БУДАЎНІЦТВА

Бакі падпісалі Пагадненне аб супрацоўніцтве ў галіне жыллёвага і іншых відаў будаўніцтва. Гэта пагадненне мае на мэце садзейнічаць сумеснаму вырашэнню праблем, звязаных з сучаснымі метадамі жыллёвага і іншых відаў будаўніцтва па такіх напрамках, як павышэнне надзейнасці і якасці будынкаў і будаўнічых матэрыялаў, планаванне і стварэнне новых гарадоў, будаўніцтва ў сейсмчных раёнах і раёнах са складанымі кліматычнымі ўмовамі. Для ажыццяўлення гэтага пагаднення будзе створана сумесная савецка-амерыканская камісія па супрацоўніцтве ў галіне жыллёвага і іншых відаў будаўніцтва, якая вызначыць канкрэтныя рабочыя праграмы.

З мэтай забяспечэння большай бяспекі для жыцця людзей, якія жывуць у раёнах, што падвяргаюцца землетрасенням, бакі згадзіліся ажыццявіць у першачарговым па-

радку праграму сумесных даследаванняў з мэтай павышэння надзейнасці будынкаў і іншых збудаванняў у гэтых раёнах, у прыватнасці, даследаванне праблемы паводзін жылых будынкаў з гатовых зборных канструкцый у час землетрасенняў.

ДАСЛЕДАВАННІ ПА ПРАБЛЕМЕ ШТУЧНАГА СЭРЦА

У ходзе ажыццяўлення сумесных праграм у галіне медыцынскай навукі і аховы здароўя вучонымі і спецыялістамі абедзвюх краін прыйшлі да вываду аб неабходнасці сканцэнтраваць намаганні з мэтай вырашэння адной з найбольш буйных і гуманых праблем сучаснай медыцынскай навукі — стварэнне штучнага сэрца. Улічваючы вялікую тэарэтычную і тэхнічную складанасць будучых работ, бакі заключылі спецыяльнае пагадненне па гэтай пытанню. Сумесная савецка-амерыканская камісія па супрацоўніцтве ў галіне аховы здароўя возьме на сябе адказнасць за ажыццяўленне гэтага праекта.

СУПРАЦОЎНІЦТВА У ГАЛІНЕ КОСМАСУ

Бакі выказалі задавальненне паспяховым ходам падрыхтоўкі да намечанага на 1975 год першага сумеснага палёта савецкага і амерыканскага касмічных караблёў «Саюз» і «Апалон», які прадугледжвае іх стыкоўку і ўзаемны пераход касманаўтаў. У адпаведнасці з дэючымі пагадненнямі ажыццяўляецца плённае супрацоўніцтва і ў шэрагу іншых галін, звязаных з даследаваннем касмічнай прасторы.

Надаючы важнае значэнне далейшаму савецка-амерыканскаму супрацоўніцтву ў даследаванні космасу ў мірных мэтах, у тым ліку ў справе адпрацоўкі сістэм па забеспячэнню бяспекі палётаў чалавека ў космасе, і ўлічваючы пажаданасць замацавання вопыту ў гэтай галіне, бакі дамовіліся працягнуць вывучаць магчымасці далейшых сумесных праектаў пасля ажыццяўлення савецка-амерыканскага касмічнага палёта, намечанага на ліпень 1975 года.

ТРАНСПАРТ БУДУЧАГА

Прызнаючы значэнне развіцця перспектывных сродкаў транспарту, бакі згадзіліся аб тым, што высокакарасны наземны транспартныя сістэмы будучага, уключаючы поезд на магнітнай падвесцы, якія могуць забяспечыць эканамічныя, эфектыўныя і надзейныя формы транспарту, з'явіліся б пажаданай і новай галіной для сумеснай дзейнасці. Рабочая група па распрацоўцы сумеснай праграмы супрацоўніцтва ў даследаваннях у гэтай галіне ў адпаведнасці з пагадненнем 1973 года аб супрацоўніцтве ў галіне транспарту будзе створана на пасяджэнні сумеснай савецка-амерыканскай камісіі па транспарту, якое адбудзецца восенню г. г.

АХОВА НАВАКОЛЬНАГА АСЯРОДДЗЯ

Жадаючы расшырыць супрацоўніцтва ў справе аховы навакольнага асяроддзя, якое паспяхова ажыццяўляецца ў рамках заключанага паміж СССР і ЗША ў маі 1972 года пагаднення, і ўнесці ўклад у выкананне міжнароднай праграмы «Чалавек і бія-

сфера», што праводзіцца па ініцыятыве Арганізацыі Аб'яднаных Нацый па пытаннях адукацыі, навукі і культуры (ЮНЕСКА), бакі дамовіліся выдзеліць на тэрыторыях сваіх краін пэўныя натуральныя зоны — біясферныя запаведнікі — для захавання генетычна каштоўных парод расліннага і жывёльнага свету, экалагічных сістэм і правядзення навуковых даследаванняў, неабходных для больш эфектыўнай дзейнасці чалавека па ахове сусветнага навакольнага асяроддзя. Работа па рэалізацыі гэтага праекта будзе праводзіцца ў адпаведнасці з мэтай указанай праграмы ЮНЕСКА раней створанай змешанай савецка-амерыканскай камісіі па супрацоўніцтве ў галіне аховы навакольнага асяроддзя.

КУЛЬТУРНЫЯ АБМЕНИ

Улічваючы важнасць культурных абменаў як сродку паляпшэння ўзаемаразумення, бакі выказалі задавальненне дагаворанасцю паміж Міністэрствам культуры СССР і музеем Метрополітэн у Нью-Йорку адносна абмену буйнымі калекцыямі твораў мастацтва. Гэты абмен калекцыямі будзе праведзены ў адпаведнасці з агульным пагадненнем аб кантактах, абменах і супрацоўніцтве, падпісаным 19 чэрвеня 1973 года, па якому бакі згадзіліся садзейнічаць абменам выстаўкамі паміж музеямі абедзвюх краін.

ЗАСНАВАННЕ НОВЫХ КОНСУЛЬСТАЎ

Улічваючы інтэнсіўнае развіццё сувязей паміж СССР і ЗША і значэнне далейшага расшырэння консульскіх адносін на аснове савецка-амерыканскай консульскай канвенцыі і жадаючы садзейнічаць гандлю, турызму і супрацоўніцтву паміж імі ў розных галінах, бакі дамовіліся аб адкрыцці дадатковых генеральных консульстваў у двух-трох гарадах кожнага з бакоў.

У якасці першага кроку дасягнута прынцыповая дагаворанасць аб адначасовым заснаванні генеральнага консульства СССР у Нью-Йорку і генеральнага консульства ЗША ў Кіеве. Перагаворы з мэтай рэалізацыі гэтай дагаворанасці будуць праведзены ў бліжэйшы час.

* * *

Бакі высока ацэньваюць шчыры і канструктыўны характар і плённыя вынікі перагавораў, якія адбыліся паміж імі ў ходзе гэтай сустрэчы. Яны перакананы, што гэтыя вынікі ўяўляюць сабой новую важную вяху на шляху паляпшэння адносін паміж СССР і ЗША на карысць народаў абедзвюх краін, важны ўклад у іх намаганні па ўмацаванню ўсеагульнага міру і бяспекі.

Зноў адзначыўшы ў гэтай сувязі выключную важнасць і вялікую практычную карыснасць савецка-амерыканскіх сустрэч на вышэйшым узроўні, бакі пацвердзілі сваю дагаворанасць аб іх правядзенні на рэгулярнай аснове, а таксама ў выпадках, калі яны палічаць гэта неабходным, для абмеркавання і вырашэння тэрміновых пытанняў. Бакі выказалі таксама сваю гатоўнасць да працягу актыўных і цесных кантактаў і кансультацый.

Прэзідэнт ЗША запрасіў Генеральнага сакратара ЦК КПСС Л. І. Брэжнева наведаць Злучаныя Штаты Амерыкі з афіцыйным візітам у 1975 годзе. Гэта запрашэнне было з задавальненнем прынята.

Масква, 3 ліпеня 1974 года.

Л. БРЭЖНЕУ,
Генеральны сакратар
ЦК КПСС.

Р. НІКСАН,
Прэзідэнт Злучаных
Штатаў Амерыкі.

СЯБРЫ МАЕ, А ДНА ПАЛЧАНЕ

Пісьмо прыйшло з Чэлябінска. Былы франтавік Венямін Болатаў паведамляе, што яго жонка, настаўніца, з групай школьнікаў прыедзе на экскурсію. Прасіў, каб я сустрэўся з дзецьмі.

Чэлябінскія госці пазнаёміліся з Магілёвам і яго буйнейшымі прамысловымі прадпрыемствамі. Зрабілі падарожжа ў Мінск, пабывалі ў музеі Вялікай Айчыннай вайны, наведалі Хатынь і Курган Славы. А яшчэ ў іх быў запланаваны збор матэрыялаў для школьнага музея аб баявым шляху 9-й Чырванасцяжнай гвардзейскай стралковай дывізіі, якая ў свой час фарміравалася на Урале, абараняла Маскву, удзельнічала ў вызваленні Смаленскай і Калінінскай абласцей, Беларусі, Латвіі і Літвы.

І вось я раскажваю сваім юным сябрам пра нашу 9-ю гвардзейскую. Паўстаюць у памяці баі, у якіх давалася і мне браць удзел. Адгукаюцца Істра і Вялікія Лукі, Духаўшчына і Полацк, Ліпяны і Шаўляй... Вяртаюцца да мяне з далёкіх вогненых пучывін дарагія гвардзейцы, жывыя і мёртвыя. Першы сярод іх — капітан Гальпін, мой камбат. Бацька яго, высокага, стройнага, у кубанцы і кароткім бушлаце...

У счэжні 1942 года дывізія наступала ў напрамку Вялікіх Лук. Трэба было прараваць умацаваную лінію варожага абароны і развіць далейшае наступленне. Што датычыць нашага батальёна, то ён павінен быў авалодаць адной з пануючых вышынь, подступы да якой далёка праглядаліся і прастрэльваліся. Штурмавалі яе дзень, другі, трэці. Ужо было шмат забітых і параненых. Нарэшце, вышыня стала нашай. Узлялі яе камбат Гальпін і яго ардынарац Валугеў, гомельскі хлопец. А было так.

Фашысты, адбіўшы ўсе нашы атакі, усур'ёз паверылі, што ўмацаваная імі вышыня з 12 дзотамі з'яўляецца недасягальнай. Камбат і ардынарац палезлі на вышыню, калі ўжо добра сцямнела. Знялі вартавога. Узварваліся ў першы бліндаж. Кінутыя гранаты, стрэльба з аўтаматаў нарабілі на вышыні перапуду. На дапамогу камбату падаспелі іншыя гвардзейцы... А праз некалькі дзён, ужо далёка ад тае вышыні, якую мы назвалі вышыняю капітана Гальпіна, камбат загінуў, падымаючы гвардзейцаў у чарговую атаку.

Некалькі гадоў назад мне давалася зноў спыніцца на станцыі Гушчына, што пад Вялікімі Лукамі. Чыстыя зялёныя домікі, кусты бэзу, маладыя яблыні, Пасажыры ў цягніку — выключна моладзь. А мне памяць вярнула станцыю такой, якая яна была тады... Паваленныя тэлеграфныя слупы, абрыўкі дроту, заржзелья рэйкі. І бліндаж, у якім камандзір роты

Балетная труппа Дзяржаўнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета БССР выехала ў Венгрыю. Сярод гастрольных спектакляў — балет Р. Шчадрына «Кармэн-сіюта» ў пастаўцы галоўнага балетмайстра тэатра В. Елізар'ева.

НА ЗДЫМКУ: сцена з балета Кармэн — заслужаная артыстка БССР Л. БРЖАЗОУСКАЯ, Хазэ — заслужаны артыст БССР Ю. ТРАЯН.

Фота Г. МАЛАШЭУСКАГА.

ХВАЛЮЮЧАЯ КІНААПОВЕСЦЬ

На экраны рэспублікі выйшаў новы хранікальна-дакументальны фільм «Мінск—горад-герой», створаны ў аб'яднанні «Летапіс».

Гэта хваляючая кінааповесць аб бясспрыкладнай гераічнай барацьбе падпольшчыкаў Мінска з нямецка-фашысцкімі акупантамі ў гады Вялікай Айчыннай вайны. У ёй выкарыстаны кадры ваеннай кінахронікі, паказан сённяшні прыгажун Мінска. Фільм знялі па сцэнарыю М. Матукоўскага і М. Бярозкі рэжысёр І. Вейняровіч, апэратары В. Арлоў, Р. Масальскі і А. Смірноў.

старшы лейтэнант Весаюў, заэтэхнік з Волгі, спяваў пад гітару: «Вьется в тесной печурке огонь» — песню, якую Аляксей Суркоў напісаў зімой сорок першага ў размяшчэнні нашай 9-й гвардзейскай, у адной з франтавых зямлянак пад Масквой.

Вагоны з песнямі і смехам,
Вы, песні юныя і смех,
Былі тады зямлёй і снегам,
Кастром салдацкім пры сасне,
І мы на гэтым кіламетры,
Ля камянёў і ля жарствы
Спазнаць імкнуліся прыкметы,
Угадвалі — якія вы!

Пасля баёў пад Вялікімі Лукамі, дзе я быў паранены, мне не давялося больш сустрэцца з камандзірам роты Весаювым, камандзірам узвода малодшым лейтэнантам Аверчанкам, камандзірам аддзялення Мамонавым, з маімі сябрамі гвардыі радавымі Шчарбаковым, Чарпанавым і іншымі. Хочацца верыць, што яны, зведаўшы нямала баёў, неаднойчы параненыя, засталіся ўсё ж жывымі.

Дарагія
Пабрацімы і сястрычкі,
Гэта ж мы не бачылі столькі!
Усесаюзнай сталі пераклічкай
Нашы віншавальныя паштоўкі.
Ёсць дарогі — лёсу пупавіны,
Ёсць зямля, што нас усім абдобрае.
Як жывецца! Добра жыць павінны, —
Узаемна зычым толькі добрае.

Я захоўваю пісьмы і святочныя віншаванні з многіх куткоў нашай краіны. З Еўпаторыі — ад былога камандзіра палка Раманава, з Разані — ад былога камісара батальёна Жаднова, з Істры — ад былога палітрука роты Доўжыка, з Чэлябінска — ад былога разведчыка Болатова, з Валгаграда — ад былога камандзіра мінамётнай роты Проваратава...

А нядаўна я спаткаўся з аднапалчанінам на сваёй Магілёўшчыне. Гэта Міхась Ласоўскі, загадчык Трасцінскай сельскай бібліятэкі Хоцімскага раёна. Пасля вайны ён скончыў завочна бібліятэчны тэхнікум, а затым набыў і вышэйшую бібліятэчную адукацыю, стаў выдатным культасветработнікам. Ні адна важная справа ў вёсцы не абыходзіцца без Ласоўскага. Ён дэпутат і член выканкома мясцовага сельскага Савета, член групы народнага кантролю, старшыня аддзялення Таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры. А яшчэ ўзначальвае літаратурнае аб'яднанне пры раённай газеце.

9-я Чырванасцяжная гвардзейская стралковая дывізія ўдзельнічала ў вызваленні Беларусі, у прыватнасці, Віцебскай вобласці. 30-годдзе вызвалення Беларусі — гэта свята і маіх сяброў, аднапалчан, усіх гвардзейцаў нашай гераічнай дывізіі.

Аляксей ПЫСІН,

пісьменнік, былы гвардыі радавы 9-й Чырванасцяжной гвардзейскай стралковай дывізіі.

Мінскім палацы прафсаюзаў працуюць дзесяткі розных гуртоў і студый, у якіх займаюцца людзі самых розных узростаў і прафесій.

Сюды прыходзяць дзеці, якія захапляюцца радыёсправай, кіна- і фотаматавары. Вядуць занятыя вопытны настаўнікі, вядомыя мастакі, артысты. Для многіх адсюль пачынаецца шлях у прафесійнае мастацтва, дзіцячае захапленне становіцца часам прафесіяй. НА ЗДЫМКАХ: заняткі ў студыях выяўленчага мастацтва і бальнага танца.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

ПАСЫЛКА З РЫМА

Нядаўна з Рыма ў адрас дома-музея Адама Міцкевіча ў Навагрудку прыйшло пісьмо. Яго аўтар — паклоннік паэзіі Міцкевіча Эмерык Чапскі. Да ведаўшыся з друку аб існаванні на радзіме вялікага польскага паэта дома-музея, ён прапанаваў партрэт Адама Міцкевіча (геліяграфічны), зроблены з карціны вядомага польскага мастака Казіміра Мардасевіча. Як сцвярджаюць гістарыяграфы, «партрэты Мардасевіча найбольш праўдападобныя». У хуткім часе са сталіцы Італіі прыбыла пасылка з указаным партрэтам. На ім адлюстравач Адам Міцкевіч у вобразе рамантычнага юнака з адкрытым позіркам, горды і незалежны.

Звязалася перапіска з Чапскім. І вось зноў пасылка з Рыма. У ёй аказалася унікальная кніга «Крымскія санеты», выдадзеная ў 1930 годзе ў Фларэнцыі Марыяй Тышкевіч у сувязі з 75-годдзем з дня смерці паэта. На тытульным аркушы кожнага раздзела змешчаны вадзяны знак — эмблема выдаўца з віньеткай. У канцы кнігі — тытульны ліст першага выдання «Санетаў» Адама Міцкевіча, якое было выпушчана маскоўскай універсітэцкай друкарняй у 1826 годзе. Уступны артыкул для гэтага ўнікальнага выдання напісаў Міхаіл Сакальніцкі. Надрукавана кніга ручным спосабам.

І. КАЗАЧОНАК.

У ПАМ'ЯЦІ СУЧАСНІКАЎ І НАШЧАДКАЎ

Па Цэнтральным тэлебачанні паказана новая работа беларускіх кінематаграфістаў — шматсерыйны фільм «Руіны страляюць».

У нашы дамы з экрана тэлевізара зноў уварвалася вайна. Тая, што ўспамінамі дзяцінства нярэдка нагадвае аб сабе рэзкім болам.

...На Мінск пікіруюць бамбардзіроўшчыкі. З завываннем ляцяць уніз бомбы. Дачка, якая гуляе ля тэлевізара, кідаецца да мяне. Калі-небудзь ёй раскажу, як яе бацька амаль-вось гэтак жа туліўся да маці на вуліцах палацовага Мінска, на дарогах у бясконцай калоне бежанцаў. Аднойчы каля ляска мы нечакана натрапілі на замаскіраваную гармату і некалькіх ваенных вакол яе. Як мы, дзеці і жанчыны, ўзрадаваліся! А вайскоўцы паўтарылі стомлена і цвёрда перасохлымі вуснамі адно і тое ж: «Ідзіце, вам тут не гэта, хутчэй, хутчэй... Мы ішлі і ўсё аглядаліся, салдаты глядзелі нам услед, нібы стэраліся запамінаць...»

Гэта ўсё ёсць у фільме. І я да болю ў вачах углядаюся ў натоўп бежанцаў на тэлеэкране, і, здаецца, вось-вось убачу сябе, малага, які ўчапіўся за матчыну спадніцу. Углядаюся ў твары артылерыстаў, якія разварочваюць гармату, каб прамой наводкай біць па танках са свастыччай.

Нам удалося выравацца на Вялікую зямлю. Таму што той гарматны разлік і іншыя засланылі нас сабой ад фашысцкіх танкаў. Таму што з першых дзён вайны ў Мінску і яго ваколліцах уступалі ў смяротную сутычку з фашызмам савецкія людзі, патрыёты, тыя, хто не паспеў эвакуіравацца ў тыл ці пайсці ў армію, і тыя, хто быў пакінуты тут партыяй для падпольнай работы. Хутка іх аб'яднаў падпольны гарком партыі—Мінскае падполле пачало дзейнічаць. Мёртвыя руіны абрушылі на акупантаў смяротны агонь.

Аб гэтым нам пасля вайны расказалі кніга «Аб партыйным падполлі ў Мінску ў гады Вялікай Айчыннай вайны», дакументальныя аповесці Івана Новікава «Руіны страляюць ва ўпор» і «Дарогі сэрцаваліся ў Мінску», мастацкі фільм «Адзіннік спыніўся апоўначы» і дакументальны «Пакараны смерцю ў сорок першым» (пра юнага падпольшчыка Валодыю Шчарбацкіча). Рэжысёрам апошняга быў В. Чацверыкоў. Яшчэ ў час падрыхтоўкі да здымак ён зразумеў, што

адной дваццацімінутнай карцінай абмяжоўвацца нельга, што ён ужо не зможа жыць, не думаючы аб стварэнні вялікага кінатворца на гэтую тэму. Яны павінны былі абавязкова сустрэцца—пісьменнік Іван Новікаў і кінарэжысёр Віталь Чацверыкоў. У здымачную групу фільма ўвайшлі таксама пісьменнік І. Чыгрынаў, мастак У. Белавусаў, апэратар Б. Аліфер, кампазітар А. Мураўлёў і іншыя. На абмеркаванні фільма ў Саюзе кінематаграфістаў БССР пісьменнік Іван Новікаў гаварыў, што ўдзел у яго стварэнні ён лічыць сваім партыйным і грамадзянскім абавязкам.

Даўно не выпускала беларуская студыя такога складанага па пастаноўцы фільма, у якім талент, прафесійнае майстэрства яго стваральнікаў, іх гнеў і боль пераплаваліся, выліліся ў адзіны, страшны кінатвор, жанр якога лепш за ўсё, памойму, вызначыць як аптымістычная трагедыя.

Вораг быў дужым, каварным, жорсткім. Такі ён і ў фільме. «Я—прафесіянал»,—не без гонару заяўляе гестапаўскі афіцэр Алекс. Так, ён кат высокай кваліфікацыі, як і яго хаўруснікі. А на паядынак з імі выходзілі ў асноўным не ваеннаслужачыя і прафесійныя разведчыкі, а людзі выключна грамадзянскія: інжынер-нафтавік Казінец, партыйны работнік Караткевіч, чыгуначнік Матусевіч, камсамольскі работнік Благаразумаў, журналіст Амелянюк, прафесар Клумаў, медыцынская сястра Рубец, школьнік Шчарбацкіч.

Яны перамаглі ў гэтым смяротным паядынку і засталіся ва ўдзячнай памяці сучаснікаў і нашчадкаў, у імёнах нашых вуліц і караблёў. Сталі героямі кніг і фільмаў.

Але забойца Героя Савецкага Саюза У. Амелянюка лічыцца ў спісах служачых венскай паліцыі, жыве ў ФРГ фон Толь... Аб гэтым таксама нагадвае фільм. Адной з галоўных дзеючых асоб стаў у фільме дакумент: лістоўка, фатаграфія, экзэмпляр падпольнай газеты «Звязда», ваенны загад, перададзены пісьмо.

Дакумент можа выклікаць гнеў і боль, а часам і нечаканы камічны эффект. Па вуліцах Мінска праходзіць пахавальная працэсія—хаваюць нямецкага афіцэра. У гэты час дыктар чытае радкі з пісьма чыноўніка нямецкага гандлёвага таварыства «Усход», створанага ў Мінску: «У апошнія месяцы многа немцаў застрэлена проста на вуліцы. У мяне ўкралі грузавік. Больш таго: шафёр пагрузіў сваю сям'ю і паехаў да партызан. Гэта што-дзённы падзеі...»

Фільм «Руіны страляюць» па Цэнтральным тэлебачанні прадстаўляла Герой Савецкага Саюза А. Мазанік (імяна яна прывяла ў выкананне прыговор над стаўленікам Гітлера ў Беларусі гаўляйтэрам Кубэ). У яе выступленні былі такія словы: «Такімі нас вырашціла партыя. Мы іншымі быць не маглі».

І. РЭЗНІК.

ВОДБЛІСК ПОЛЫМЯ

Калі ў вясёрым небе расцвітаюць рознакаляровыя кветкі святочнага салота, яго агні ўносяць нас, перажыўшых полымя вайны, у мінулае. Як лепшым, што ёсць ва мне, я ганаруся тым, што водбліск гэтага полымя лёг і на маю біяграфію. Больш таго, мне здаецца, што і прафесія мая канчаткова вызначылася імёна вайны.

Вядома, вайна шліфавала і ўдасканальвала нас перш за ўсё як салдат. І ўсё ж у сваіх рукавах мы наслілі не толькі патроны і сухары, але і вершы Пушкіна... Пасля кожнай ночы («рабочага часу» для партызан) узыход сонца быў дзіўным і дарагім. Магчыма, і таму, што ён мог быць апошнім. Не, не магла святая нянавісць да фашызму зрабіць жорсткімі нашы душы. Таму і не пагасла маладосць майго пакалення. І калі мільёны салдат скінулі прабытыя кулямійшынілі, свет убачыў у іх звычайных юнакоў і дзяўчат, гатовых гадаваць дзяцей, араць зямлю, складаць музыку, варыць сталь і шпць прыгожае адзенне. Прайшоўшы незвычайны шлях, гэта пакаленне пазнала цану чалавеку, стала на дзіва цэльным у сваёй любові і нянавісці.

Цяжка сказаць, што больш умеў я—страляць або маляваць, калі прыйшоў з падпольнай групы ў дыверсійна-разведвальны атрад. Тут давялося вучыцца яшчэ і стральбе з кулямёта і пісталета, нажываю бою і мастацтву мініравання, нямецкай мове...

Але самае дзіўнае, што давялося

вучыцца і мастацтву ў прамым сэнсе гэтага слова. Я маляваў кожную свабодную хвілінку. Афармляў баявыя лісткі, рабіў партрэтныя замалёўкі. І вось аднойчы ў скінутым для нас парашутным цюку разам з патронамі, аўтаматамі і медыкаментамі мы знайшлі клепатліва ўкладзеную касу са шрыфтом, друкарскі станок, фарбы. Ужо на наступны дзень сцізорыкам я калупаў грушавую дошку: справа ўверсе—Спаская вежа Крамля, злева ўнізе—сілуэт імклівага конніка, па цэнтры рубленым шрыфтом—«Народны месціца». А праз некалькі дзён маленькая газета стала любімай у атрадзе і сярод насельніцтва. У дзень яе выхаду ля хаты, дзе змяшчаліся рэдакцыя і друкарня, тоўпіліся разведчыкі ў чаканні першых экзэмпляраў. Газету чакалі ў гарадах і вёсках Беларусі людзі, якія тужылі па словах праўды.

Адзіны ў атрадзе прафесійны журналіст Франц Ляпескі да позняй ночы набіраў і вярстаў нумары. Я быў і карэспандэнтам, і рэдактарам, і карэктарам, і друкаром. Усё абсталяванне лёгка грузілася на адзін воз або змяшчалася ў трох рукавах. «Аддзел забеспячэння» ў асобе атрадных і батальённых разведчыкаў з цяжкасцю здабываў для нас паперу. Мы друкавалі газету нават на абочах.

Газета і лістоўкі выходзілі без спазненняў. Часта думаю, што, мабыць, мне вельмі пашчасціла—жыццё хрысціла мяне як мастака ў гарахай купелі. Імяна тады я зразумеў усёй сваёй істотай, як трэба людзям мастацтва, што разам з імі ў страі, разам з імі ненавідзіць, смяецца, радуецца і перамагае.

Віктар ГРАМЫКА,
заслужаны дзеяч мастацтваў
БССР, былы партызан.

НА ВЫСТАЎКУ Ў СЭНДАЙ

У хуткім часе муніцыпалітэт японскага горада Сэндай будзе праводзіць тыдзень гарадой-пабрацімаў. У праграме тыдня значнае месца зоймуць выставкі дзіцячых малюнкаў і фотаздымкаў, якія пазнаёмяць японскага гледача з жыццём гарадой-пабрацімаў Сэндай: Мінска, Рыверсайда (ЗША), Рэна (Францыя) і Акапульска (Мексіка).

У Сэндаі будучы дэманстравацца 25 работ маленькіх мастакоў Мінска. Сярод іх малюнак па матывах казкі Пушкіна «Казка пра цара Салтана» першакласніцы Сашы Ціхаміравай. Шасцігадовая Люда Жалабкевіч свой

малюнак «Несцерка» прывясціла герою беларускіх народных казак. Японскія гледачы пазнаёмяцца і з работамі, у якіх адлюстравана беларуская прырода. Гэта—«Два дрэвы» вучня 9-га класа Сяргея Сабалеўскага, «Зіма» васьмігадовага Юры Тарэва і шмат іншых.

На выставку таксама адпраўлены фотаздымкі, якія раскажваюць пра Мінск і мінчан. Жыхары Сэндай ўбачаць плошчу Леніна і трактарны завод, Ленінскі праспект і Акадэмію навук БССР, будаўнічыя пляцоўкі і лабараторыі вучоных.

А. ЮЗАФОВІЧ.

ТАЙНЫ СТАРАЖЫТНАГА ВОЗЕРА

Да нядаўняга часу жыхары вёскі Гвазініца Брэсцкай вобласці і не падазравалі, што іх паселішча размешчана на беразе вялікага і вельмі старажытнага возера. І не дзіўна, бо вада знікла невядома куды яшчэ тысячагоддзі назад: чарговы ледавік згладзіў даліну і, растаўшы, пахаваў яе пад тоўшчай марэны. І ўсё-такі «сведкі» той далёкай геалагічнай эпохі засталіся. Карэнныя жахары вадаёмаў, мікра-скапічныя водарасці—дыятамеі—захаваліся ў донных адкладаннях. Восем яны і «расказалі» вучоным аб тым, як нарадзілася, жыло і памерла старажытнае возера.

— Гэта адбылося ў адно з самых працяглых міжледавікоўяў, у так званую ліхвінскую эпоху, — гаворыць загадчык аддзела геалогіі і палеапатамалогіі антрапагена Інстытута геахіміі і геофізікі АН БССР, акадэмік АН БССР Г. Гарэцкі. — Ранейшы расталы ледавік пакінуў пасля сябе выцягнуты ў даўжыню глыбокі вадаём. Спачатку ў ім знаходзіліся холадалюбныя дыятамеі, паступова іх змянілі планктонныя водарасці вельмі цёплага і вільготнага клімату. У больш позніх слаях адкладанняў вучоным выявілі донныя мікраарганізмы, якія ўказвалі на

сухі клімат і значнае абмяленне вадаёма. І, нарэшце, у верхніх пробах, узятых са свідравіны ў выкапнёвым возеры, стала пераважаць дрыамавая флора, якая гаварыла аб поўным зарастанні былога вадаёма.

Падобныя выкапнёвыя азёры знойдзены таксама ў Мінскай і Магілёўскай абласцях. Гісторыю іх зараджэння, абмялення, ператварэння ў балоты, тэмпературны рэжым, глыбіню вадаёмаў і нават хімічны састаў вады ўдалося ўстанавіць даследчыкам зноў-такі пры дапамозе дыятамеі.

Дыятамеі аналіз упершыню прыменены ў Беларусі пры даследаванні выкапнёваў і сучасных азёр, і гэты метадаў вельмі каштоўны фактычны матэрыял, які не мог быць атрыман іншым шляхам.

А якую практычную карысць могуць даць гэтыя работы?

— Вынікі даследаванняў, — працягвае акадэмік Г. Гарэцкі, — вельмі важныя для далейшага развіцця навукі. Папершае, расчленены і апісаны тоўшчы азёрных адкладанняў па ўзросту і ўмовах іх наапаўнення ў вялікім праемежку часу. Па-другое, сёння мы маем больш поўнае і дэтальнае ўяўленне аб тым, якія

прыродныя з'явы адбываліся на нашай планеце на працягу 400 тысяч год, як складваўся і змяняўся клімат у гэты перыяд. Параўнанне гэтых даных з матэрыяламі па старажытных азёрах іншых раёнаў рускай платформы—у Смаленскай і Тульскай абласцях—дало магчымасць супаставіць геалагічныя падзеі і плошчы распаўсюджвання дыятамеі і іх развіццё на працягу чацвярцічнага перыяду. І, па-трэцяе, атрыманая даная ўяўляе немалую практычную цікавасць: ведаючы гісторыю развіцця азёр, умовы іх нараджэння і гібелі, мы можам лепш зразумець сучасны стан вадаёмаў, прагназіраваць іх будучыню. Гэта неабходна для кіравання водным рэжымам азёр, навуковага падыходу да іх выкарыстання як рэгулятара створанага стагоддзямі мікраклімату, крыніцы рыбных багаццяў і натуральных здраўніц для працоўных.

На аснове гэтых даных меліяратары змогуць больш правільна і ўмела вырашаць праблему асушэння балот, улічваючы вопыт мінулых эпох, не парушаючы экалагічнага рэжыму, зберагаючы непаўторную прыгажосць беларускага паазер'я.

ЭСКАДРА НА ДАЛОНІ

...Шумная чарада віхрстых хлопчыкаў згрудзілася каля стова чалавека з на дзіва малодымі вачыма. Уважліва слухаюць яны захапляючы расказ. І ў твары ім, здаецца, б'е свежы вецер з пахам мора. Некуды плывуць дзіўныя караблі...

Добрым чараўніком называюць у Брэсце былога зубнога ўрача-пратэзіста чыгуначнай паліклінікі Ігара Малюціна. Доўгія гады ён кіраваў гуртком юных суднамадэлістаў у гарабскім доме піянераў. Цяпер многія яго выхаванцы плаваюць па морах і акіянах. Гэта Ігар Пятровіч навучыў іх любіць гордую, небяспечную і захапляючую прафесію марака.

Ён і сапраўды крыху падобны на чараўніка, калі паказвае зробленыя ім макеты брыяна «Меркурыя», крэйсераў «Пацёмкін» і «Варэг», эскадранага мінаносца «Гром». У малюцінскай «эскадры» — «Санта-Марыя» Калумба і шлюп «Усход», на якім у мінулым стагоддзі адкрылі Антарктыду, славетны плот «Кон-Цікі» Тура Хеердала.

Яшчэ ў дзяцінстве Ігар Пятровіч пачаў збіраць усё, што да тычыцца мора, — альбомы, кнігі, старадаўнія лоцы, паштоўкі з адлюстраваннем марскіх суднаў усіх часоў і народаў, пачынаючы з парусных і канчаючы сучаснымі атамнымі. У гэтай незвычайнай калекцыі — даведнікі, календары выдатных марскіх падзей і баёў, ваенна-марскія статуты. Ад старадаўняга «Марскога слоўніка» за 1840 год «Энцыклапедыі ваенных і марскіх навук», «Летанісу крушэнняў і пажараў суднаў рускага флоту 1713—1853 гг.» да творца Жака Іва Кусто. І побач з марскімі лоцыямі — набор «суднабудавнічых інструментаў»: пінацэты, напільнікі, кусачкі, нажніцы, клей...

У Федосіі ў музеі Аляксандра Грына стаіць макет трохмаставага галіёта, грэнайскага «Сакрэта» з пунсовымі ветразямі. Гэты макет створан рукамі Ігара Пятровіча і адпраўлен у дар музею. У адказе, які прыслала Малюціну жонка пісьменніка, вельмі трапна сказана аб мары чалавека. «Сакрэт», пісала Ніна Мікалаеўна, — гэты чюд, створаны рукамі і сэрцам чалавека. Але гэты і нешта большае. Сакрэт — даваць шчасце людзям і самому быць ад гэтай жа шчаслівым».

С. САС.

НА ЗДЫМКУ: Ігар МАЛЮЦІН

ПОШУКІ І АДКРЫЦЦІ

Гурток аўтаматыкі і тэле механікі Магілёўскага палаца піянераў працуе ўжо 20 гадоў. І ўсе гэтыя гады яго нязменны кіраўнік — настаўнік фізікі Міхаіл Кавалеўскі.

Работы членаў гуртка неаднаразова дэманстраваліся на розных выстаўках — абласных, рэспубліканскіх, усесаюзных.

Паточная лінія на каліброўцы і адбракоўцы шарыкаў для падшыпнікаў, электразарэзны станок для прабіўкі адтулін у цвёрдых сплавах, усюдыход, кіруемы прамнем, — гэтыя канструкцыі магілёўскіх юных тэхнікаў у апошнія гады былі адзначаны медалямі ВДНГ СССР.

Аб сваёй творчасці, пашуках і знаходках, аб захапляючым пазнанні новага расказвае член гуртка аўтаматыкі і тэле механікі вучань 9-га класа сярэдняй школы № 2 Ігар Фролкін:

— Як я прыйшоў займацца ў гурток? Ну, калі па парадку, то, бадай, у гэтым тэлевізар наш вівататы. Адночы ён сапсаваўся. Прыйшоў майстар, уключыў паяльнік, нешта адпаяў, нешта замяніў, і праз некалькі мінут тэлевізар запрацаваў як ні ў чым не бывала.

Скажу шчыра, я паазыздросціў тады гэтаму чалавеку, яго веданню і ўменню і неўзабаве прыйшоў у гурток да Міхаіла Міхайлавіча.

Нескладанай была мая першая схема, ды толькі паправаць над ёю давалася шмат. Але затое яна многаму мяне навучыла.

Як радасна бачыць, што зробленая тваімі рукамі канструкцыя дзейнічае, працуе, што ты змог ператварыць гэтыя вольныя дэталі — лямпы, кандэсатары, супраціўленні, фотаэлементы і магніты — у нешта амаль жывое, у электронную канструкцыю са сваёй праграмай дзеянняў, са сваімі магчымасцямі і здольнасцямі...

А калі ў мяне пытаюцца, чым збіраюся заняцца пасля школы, я заўсёды адказваю: вядома, электронікай.

Задайце гэтае пытанне любому з нашых хлопцаў — дзесяцікласніку або пяцікласніку — яны адкажуць вам гэтак жа.

М. БАЖЭНАЎ.

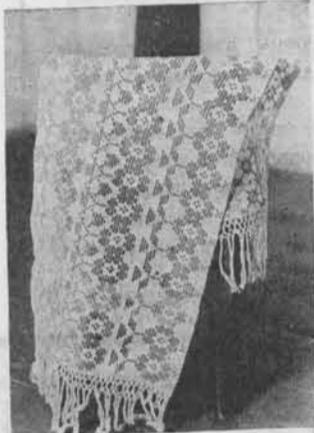
Два пункты гледжання.

Фотаэцюд У. ЛУПЕЙКІ.

РУКАМІ

НАРОДНЫХ

МАЙСТРОЎ

Што такое ручнік! Дзіўнае пытанне, скажаце. Ручнік — гэта кавалак тканіны, якім выціраюцца. Сапраўды, гэта асноўная функцыя ручніка, але далёка не адзіная. Ручнік адыгрывае ў сялянскім побыце значна больш шырочную ролю. Ручніком павязвалі свата, на ручніку падносілі хлеб-соль, на ручніках апускалі труну ў магілу.

Зусім зразумела, што ручнікі ў сваёй большасці былі не проста кавалкам тканіны, а творамі дэкаратыўнага мастацтва. Іх ткалі з адбеленых і неадбеленых лняных нітак, і ручнікі былі падобнымі на срэбраныя. Іх вышывалі чырвонымі і чорнымі ніткамі, і на беласнежным палатне вырасталі «дрэва жыцця», спявалі пёўні, расцвіталі ружы. Да таго ж кожны ручнік быў аздоблены ажурнымі карункамі.

Многія функцыі ручніка, звязаныя з абрадамі, ужо даўно забыты. Для гаспадарчых патрэб набываюць пакупныя ручнікі, а тканя і вышытыя ўзведзены ў ранг твораў мастацтва і выконваюць дэкаратыўную ролю. Іх ствараюць зараз не толькі народныя ўмельцы, але і ткуць на многіх фабрыках мастацкіх вырабаў. А непаўторныя неглюбскія і мотальскія ручнікі вядомы, бадай, па ўсяму свету і з гонарам прадстаўляюць за мяжой наша народнае дэкаратыўна-прыкладное мастацтва.

Я. СУНЦА.

НА ЗДЫМКАХ: вышываныя ручнікі (чорна-чырвоны ўзор) з Брэсцкага раёна; тканы бела-карычневы ручнік з Карэліцкага раёна.

ГУМАР

Спыталі аднаго габраўца, чаму купляючы дровы, ён выбірае сукаватыя паленні.

— А таму, — адказаў габравец, — што яны грэюць два разы: першы раз — калі іх сцяжы, другі — калі яны гараць у печы.

Габраўскі рамеснік меў звычай за вярэй частаваць свайго чалавечка, але толькі на сло-

вах. Ён працягваў яму бутэльку з віном і, звяртаючыся да яе, прыгаворваў:

— Ну, не лянуйся, дай чалавеку паспытаць віна. Эй, не хочаш! Тады пайшла прэч, гультайка!

З гэтымі словамі гаспадар даваў бутэльку жонцы, і тая несла яе ў склеп. Так адбывалася некалькі разоў. Чалавек пра-

сые пасмейваўся над хітрыкамі гаспадары, але маўчаў.

Але вось аднойчы трэба было выканаць тэрміновы заказ. Гаспадар завіхаўся ля горна, распалючы метал дабля, і хутка падаваў яго на кавадлу. А чалавек ледзь-ледзь размахваў молатам ды яшчэ прыгаворваў:

— Ну, не лянуйся, дапамажы добраму гаспадару. Эх, не хочаш! Тады ідзі прэч, гультай! І кінуў молат на падлогу.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-65-84, 33-03-15, 33-65-91, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі
Зак. № 964.